

зобов'язання, звичайно великого політичного значення, *конвенція* (міжнародне зобов'язання з якогось часткового питання). Постульоване в лінгвістичній літературі положення, що термін не повинен мати синонімів, не завжди правильне. Як переконує практика, на певному етапі розвитку синонімія термінів є обов'язковою, що свідчить про пошук, удосконалення мовної норми. Система термінів, будучи підсистемою природної мови, розвивається разом з нею і зазнає тих же історичних і соціальних змін, яких зазнає і мова. Варіантність терміносполучень необхідно обов'язково фіксувати в мові, обережно й уважно ставлячись до вживання термінів.

Отже, актуальною на сьогодні залишається проблема унормування української правничої термінології, важливим завданням якої є вдосконалення текстів українського права, заміна неточних і застарілих термінів, довгих й інколи суперечливих визначень, незрозумілих словесних конструкцій, уточнення й конкретизація семантики юридичних понять, свого вирішення потребують і проблеми міжгалузевого узгодження термінів.

*Регейло О. А.,
студентка 4 курсу факультету
правничих наук НаУКМА*

ОСОБИ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ЗАХИСНИКАМИ ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО

Принцип забезпечення права на захист є однією з основних гарантій об'єктивного розгляду справи та запобігання притягненню до кримінальної відповідальності невинуватих осіб. Цей принцип закріплений у Конституції України, Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК, якщо інше не зазначене), загальновизнаних міжнародно-правових актах у галузі прав людини. З прийняттям нового КПК виникла необхідність переглянути зміст деяких аспектів принципу забезпечення права на захист підозрюваного, обвинуваченого, зокрема, правовий статус та діяльність на досудових і судових стадіях кримінального провадження осіб, які можуть бути їх захисниками.

У ст. 59 Конституції України закріплено, що кожен має право на правову допомогу. У випадку, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура. У частині другій ст. 63 Конституції України передбачено, що підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист. Більше того, у п. 6 частини третьої ст. 129 Конституції України однією з основних засад судочинства визначено забезпечення обвинуваченому права на захист.

Найбільш ефективним засобом забезпечення підозрюваному, обвинуваченому права на захист є участь захисника в кримінальному провадженні, оскільки через юридичну необізнаність, а також психологічний

шок, стан пригніченості, викликані фактом затримання, повідомленням про підозру і реальною можливістю направлення обвинувального акта до суду ці особи неспроможні самі повною мірою реалізувати свої процесуальні права, особливо у випадку перебування під вартою, в ізоляції. Надання обвинуваченому права на вибір захисника спрямоване на забезпечення особливих довірливих відносин між ним та захисником, без чого повноцінний захист неможливий.

Згідно з ч. 1 ст. 45 КПК захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалось питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі. Ця норма є новою в кримінальному процесуальному законі. При цьому автори вказаного Кодексу запевняли, що новий КПК розширить можливості захисту та урівняє права обох сторін кримінального провадження. Але чи так це насправді? У ст. 44 КПК України 1960 р., що нині є нечинним, зазначалося, що як захисники допускалися особи, які мали свідоцтво на зайняття адвокатською діяльністю в Україні та інші фахівці в галузі права, які за законом мали право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. У випадках і в порядку, передбачених тим КПК, як захисники допускалися близькі родичі обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, його опікуни або піклувальники.

Отже, за новим КПК спостерігаємо суттєве звуження кола осіб, які можуть бути захисниками у кримінальному провадженні. Більше того, ця норма не відповідає рішенням Конституційного суду України № 13-рп/2000 від 16.11.2000 р. у справі про право вільного вибору захисника, де, зокрема, роз'яснено, що особа при захисті від обвинувачення вправі вибрати захисником своїх прав також особу, яка є іншим фахівцем у галузі права і за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. З даного питання є також рішення Європейського суду з прав людини від 24.11.2011 р. у справі «Загородній проти України», де суд визнав неприйняття державою Україною протягом тривалого часу спеціального закону, що має регулювати повноваження фахівців у галузі права надавати правову допомогу у кримінальному процесі, порушенням права на справедливий суд, передбаченого п.п. 1 і 3 ст. 6 Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.

Діяльність захисника регулюється також Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. Зокрема, в ст. 6 даного Закону зазначено, що адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. Таким чином, положеннями згаданого Закону визначені порядок набуття професії адвоката, види та гарантії адвокатської діяльності, чітку систему органів

адвокатського самоврядування, запроваджено ведення Єдиного реєстру адвокатів України (далі - Реєстр), встановлено механізм дисциплінарної відповідальності адвокатів, а також врегульовано питання участі адвокатів іноземних держав у здійсненні адвокатської діяльності на території України.

У ч. 2 ст. 45 КПК є ще одна важлива умова щодо участі захисника: відомості про нього мають бути внесені до Реєстру і стосовно нього в цьому реєстрі повинні бути відсутні відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю. Ведення Реєстру з метою збирання, зберігання, обліку та надання достовірної інформації про чисельність і персональний склад адвокатів України, адвокатів іноземних держав, які відповідно до цього Закону набули права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, про обрані адвокатами організаційні форми адвокатської діяльності забезпечує Рада адвокатів України (ст. 17 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність»). Зрозуміло, що існування такого реєстру може призвести до зловживання різних органів, тиск на Раду адвокатів України. Оскільки обов'язковою умовою участі захисника у процесі є внесені до Реєстру відомості про нього, можливі ситуації, коли ці відомості будуть вилучатися з різних причин і підозрюваний, обвинувачений буде позбавлений права на захист за допомогою саме цього захисника.

Слід відзначити, що ч. 3 ст. 46 КПК щодо обмеження кількості захисників у одного обвинуваченого (не більше 5) суперечить вимогам Конституції України. Відповідно до частини третьої ст. 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Водночас слід зазначити, що попередній КПК України 1960 р. не передбачав обмеження щодо кількості захисників одного обвинуваченого в кримінальній справі.

У ч. 4 ст. 46 КПК визначено, що захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику, з моменту надання документів, передбачених ст. 59 цього Кодексу, слідчому, прокурору, слідчому судді, суду. Крім того, захисник має право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних дій, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, до першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту - такі ж побачення без обмеження їх кількості та тривалості.

Враховуючи викладене, позитивним є те, що законодавець визначив права підозрюваного, обвинуваченого, якими від його імені захисник користується, а не персональні права захисника.

Отже, в кримінальному судочинстві захисник – це сторона кримінального провадження, на яку покладено функцію захисту, у зв'язку з чим він зобов'язаний використовувати всі зазначені в законі засоби і способи з метою з'ясування обставин, що виправдовують підзахисного чи пом'якшують його відповідальність.

У чинному КПК досить добре викладені істотні важливі обов'язки захисника з обстоювання інтересів підозрюваного, обвинуваченого, доповнені випадки обов'язкової участі захисника та його права. Проте з прийняттям нового КПК з'явилися деякі новели, які можуть негативно вплинути на забезпечення права на захист підозрюваного, обвинуваченого. Це свідчить про те, що процес кримінальної процесуальної правотворчості повинен тривати й надалі задля усунення неврегульованих і суперечливих положень КПК.

*Талько В.В.,
курсант ННШСР НАВС*

ПОМИЛКА В КПК УКРАЇНИ ЩОДО ПОВІДОМЛЕННЯ ОСОБИ ПРО ПІДОЗРУ

Нещодавно прийнятий КПК України потребує опрацювання, на практиці правоохоронні та судові органи неодноразово стикаються з певними труднощами при застосуванні норм КПК України, тому він потребує внесення певних змін.

Законодавець, формулюючи поняття повідомлення про підозру відсилає до глави 6 «Повідомлення», після чого дана глава відсилає нас ще до іншої глави 11 «Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід».

Тому в даній роботі я опрацюю положення КПК України, що регулюють питання повідомлення особі про підозру.

Прийнятий новий КПК України, як і будь-який нормативно-правовий акт не є ідеальним, він містить певні недоліки та помилки. Особисто я можу виділити помилку, що стосується повідомлення про підозру. Розглянемо детальніше цю помилку.

Повідомлення у кримінальному провадженні є процесуальною дією, за допомогою якої слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд повідомляє певного учасника кримінального провадження про дату, час та місце проведення відповідної процесуальної дії або про прийняте процесуальне рішення чи здійснену процесуальну дію.

Повідомлення про підозру обов'язково здійснюється в порядку передбаченому статтею 278 КПК України. Відповідно до статті 278 письмове повідомлення про підозру вручається в день його складання слідчим або прокурором, а у випадках неможливості такого вручення – у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень.

В главі 6, що має назву «Повідомлення» частина 3 статті 111 вказує, що повідомлення у кримінальному провадженні здійснюється у випадках, передбачених КПК України, у порядку передбаченому главою 11 КПК України, за винятком положень щодо змісту повідомлення та наслідків неприбуття особи.

Якщо ж звернутися до глави 11 «Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід» то в статті 135 зазначається, що особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про